

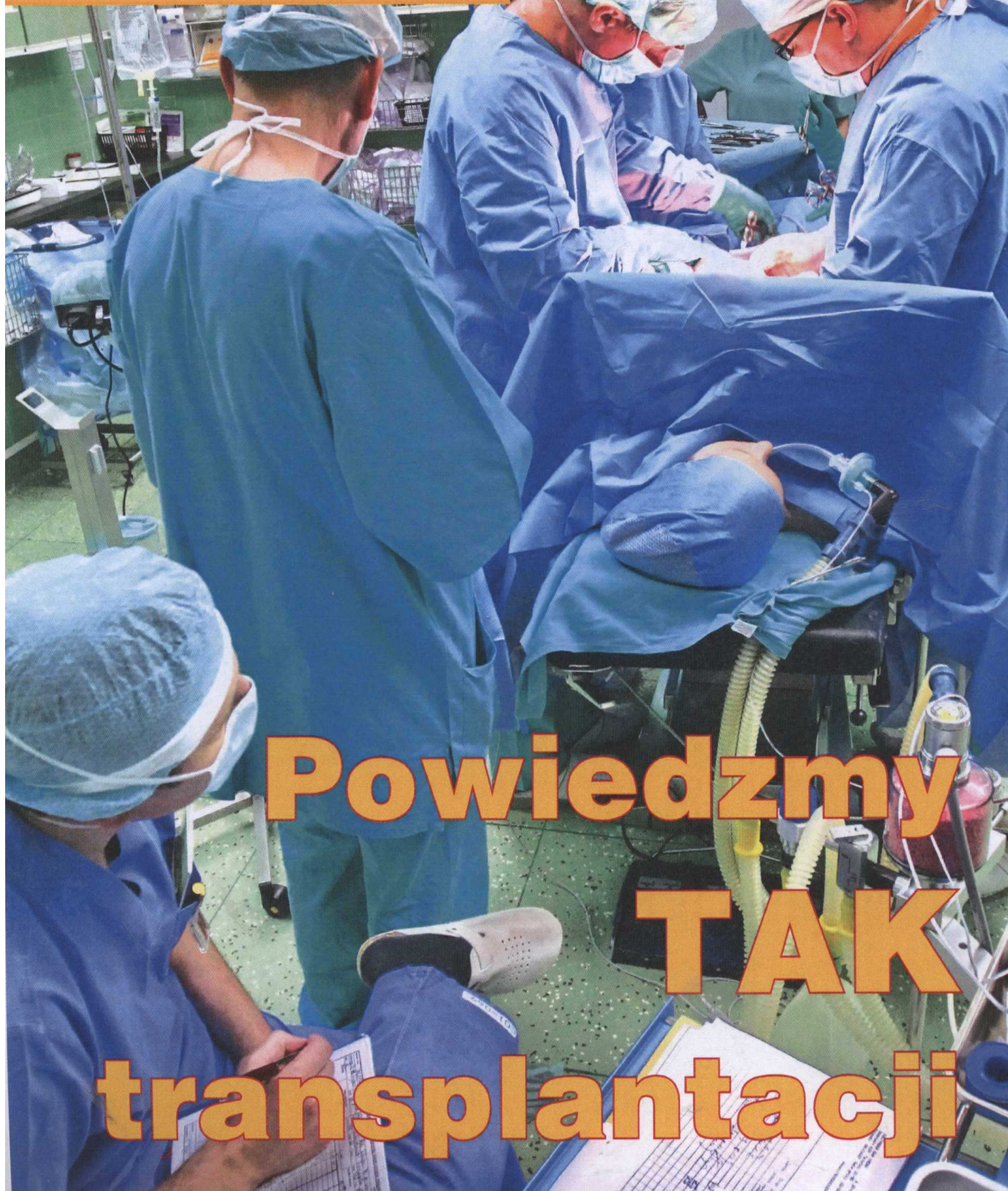
11 2009

Gazeta Lekarska

ISSN 0867-2146

Exemplarz bezpłatny

Pismo Izby Lekarskiej

Powiedzmy
TAK
transplantacji

1938-2009

Erazm Baran

W 2009 r. przypada sześćdziesiąta rocznica powstania, a właściwie reaktywowania Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii (PTMSiK).

Działalność bowiem Towarzystwa, które powstało w 1938 r. z inicjatywy prof. Wiktora Grzywo-Dąbrowskiego (kierownika Katedry Medycyny Sądowej Uniwersytetu Warszawskiego) została przerwana w okresie II wojny światowej. W 1949 r., kiedy uchwalono nowy statut i dokonywano rejestracji, nawiązano do tradycji okresu międzywojennego, utrzymując nazwę Towarzystwa przyjętą przez ojców założycieli.

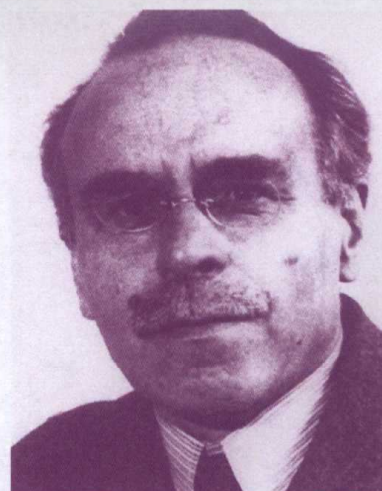
Okres okupacji niemieckiej zapisał w dziejach Towarzystwa tragiczną kartę. 4 VII 1941 r. na Wzgórzach Wóleckich we Lwowie zostali zamordowani przez Niemców profesorowie Uniwersytetu Lwowskiego, a wśród nich prof. Włodzimierz Sieradzki. W Katyniu zostaje zamordowany przez Rosjan doc. Tadeusz Tucholski (toksykolog z Katedry Medycyny Sądowej w Poznaniu). 6 XI 1939 r. w czasie niechlubnej i zbrodniczej akcji niemieckiej „Sonderaktion Krakau”, wraz z innymi profesorami Uniwersytetu Jagiellońskiego zostaje aresztowany prof. Leon Wachholz. Osadzony w niehumanitarnych warunkach (okres jesienno-zimowy) w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen. Zwolniony w lutym 1940 r., schorowany, z ciężkimi nie gojącymi się odmrożeniami nóg nabytymi w obozie, zmarł w 1942 r. Jego uczeń

prof. Jan Olbrycht zostaje aresztowany w 1942 r. i osadzony w obozie koncentracyjnym Auschwitz-Birkenau, a następnie w Mauthausen.

Decyzję o reaktywowaniu działalności Towarzystwa podjęto na I Konferencji Profesorów Medycyny Sądowej we Wrocławiu w 1948 r. Statut Towarzystwa został zatwierdzony 5 IX 1949 r., a 27 X 1949 r. na Walnym Zebraniu wybrano Zarząd Główny. W skład pierwszego Zarządu Głównego PTMSiK weszli profesorowie – kierownicy katedr medycyny sądowej: Wiktor Grzywo-Dąbrowski (wybrany prezesem), Stefan Horoszkiewicz (z Poznania), Sergiusz Schilling-Siengalewicz (z Wilna), Włodzimierz Sieradzki (ze Lwowa), Jan Olbrycht (z Krakowa); środowisko psychiatrów reprezentował doc. dr Witold Łuniewski (psychiatra sądowy), a przedstawicielami świata prawniczego byli: Mikołaj Halfter – sędzia Sądu Okręgowego, Stanisław Lubodziecki – prokurator Sądu Najwyższego i Włodzimierz Sokalski – sędzia Sądu Najwyższego.

Na I Walnym Zebraniu Towarzystwa prof. Leon Wachholz (emerytowany honorowy profesor Krakowskiej Katedry Medycyny Sądowej), w uznaniu wybitnych zasług dla rozwoju medycyny sądowej, został Pierwszym Członkiem Honorowym Towarzystwa. Leon Wachholz, uczeń prof. Leona Blumenstocka-Halbana, uważany jest za twórcę współczesnej polskiej szkoły medycyny sądowej o poziomie światowym.

Zgodnie z przyjętym statutem wzorowanym na statucie z 1938 r. zaczęto organizować terenowe oddziały Towarzystwa w siedzibach katedr medycyny sądowej, organizowano konferencje i zjazdy. Oficjalnym organem PTMSiK w okresie międzywojennym stało się „Czasopismo Sądowo-Lekarskie”. Powstało ono z inicjatywy prof. Grzywo-Dąbrowskiego w 1928 r., a zatem o dziesięć lat wyprzedziło powstanie Towarzystwa. W latach 1928-39 ukazało się dwanaście roczników. W 1951 r. rozpoczęto wydawanie czasopisma „Archiwum Medycyny Sądowej, Psychiatrii

prof. W. Grzywo-Dąbrowski, inicjator PTMSiK

Sądowej i Kryminalistyki”. Do roku 1965 wydano XVII tomów. W ciągłości wydawania nastąpiła dwuletnia przerwa. Wznowienie wydawania czasopisma nastąpiło w 1968 r. pod zmienionym tytułem: „Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii”. Została zachowana ciągłość numeracji tomów. „Archiwum” ukazywało się z finansowym wsparciem Polskiej Akademii Nauk. „Zawirowania” początku lat dziewięćdziesiątych spowodowały, że finansowanie czasopisma zostało wycofane. Dlatego od I I 1993 r. do chwili obecnej „Archiwum” jest wydawane wyłącznie staraniem naszego towarzystwa, bez żadnego zewnętrznego wsparcia finansowego. Kryminolodzy, kryminaliści, głównie jednak medycy sądowi mieli możliwość publikowania na łamach „Archiwum” prac naukowych. Prowadzono również kronikę wydarzeń, sprawozdania ze zjazdów i konferencji; do 2005 r. prowadzona była bibliografia prac naukowych z medycyny sądowej, kryminologii i działów pokrewnych.

Z inicjatywy Zarządu Głównego na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych ub. wieku podjęto starania o wydanie obszernego, nowoczesnego podręcznika medycyny sądowej. W 1972 r. został wydany podręcznik „Medycyna sądowa”, będący wynikiem pracy zespołu autorów pod redakcją prof. Bolesława Popielskiego i prof. Jana S. Kobieli.

Nieregularnie – w druku zwartym – wydawano materiały naukowe ze zjazdów i konferencji pod nazwą „Postępy Medycyny Sądowej i Kryminologii”. Ukazało się sześć tomów, w latach: 1988, 1995, 1997, 1998, 1999, 2001.

Spotkania naukowe medyków sądowych mają tradycje sięgające XIX w. W 1869 r. w Krakowie zorganizowano I Zjazd Lekarzy i Przyrodników Polskich, w którego programie znajdowała się medycyna sądowa. Na IX Zjeździe w Pozna-

PREZESI TOWARZYSTWA

1949-1956 prof. Wiktor Grzywo-Dąbrowski
1956-1960 prof. Bolesław Popielski
1960-1964 prof. Witold Dłużyński
1964-1967 prof. Bronisław Puchowski
1967-1972 prof. Jan Stanisław Kobiela (druga kadencja Profesora została przerwana Jego śmiercią – 20 sierpnia 1972 r.)
1973-1975 doc. dr Jan Markiewicz
1975-1987 prof. Stefan Raszeja (trzy kadencje)
1987-1995 prof. Zygmunt Przybylski (trzy kadencje)
1995-1998 prof. Karol Śliwka
1998-2001 prof. Barbara Świątek
2001-2007 prof. Zygmunt Przybylski (dwie kadencje)
od 2007 prof. Jarosław Berent

prof. J. S. Kobiela, animator PTMSiK

niu w 1898 r. po raz pierwszy medycyna sądowa figurowała samodzielnie jako „sekcja medycyny sądowej i toksykologii”, a w czasie dwóch ostatnich zjazdów przed II wojną światową (XIV – Poznań 1933, XV – Lwów 1937) jako „sekcja medycyny sądowej i kryminologii”. Tematyka zjazdów po reaktywacji Towarzystwa obejmowała zazwyczaj wszystkie działy medycyny sądowej, tj. tanatologię, hemogenetykę sądową (dawniej zwaną serohematologią), toksykologię sądową, opiniowanie w sprawach karnych, cywilnych i ubezpieczeniowych. IV Zjazd w Krakowie (1970) połączony był z Sesją Jubileuszową z okazji 40-lecia istnienia Instytutu Ekspertyz Sądowych. Szczególny charakter miał XII Zjazd (Kraków 2003) połączony z obchodami dwusetnej rocznicy powołania pierwszej katedry medycyny sądowej na ziemiach polskich.

W okresie sześćdziesięciolecia z inspiracji Zarządu Głównego, względnie pod jego patronatem, odbywały się spotkania naukowe o charakterze konferencji, sympozjów, narad i spotkań szkoleniowych, podejmujące aktualne tematy nurtujące środowisko medyków sądowych, a będące w istocie rzeczy odbiciem istniejących zjawisk i problemów społecznych. W konferencjach brali również udział lekarze innych specjalności (toksykologzy kliniczni, androlodzy, psychiatrzy), przedstawiciele świata prawniczego (prokuratorzy, sędziowie, adwokaci) oraz policjanci z laboratoriów kryminalistycznych. Część tych spotkań nabrała charakteru cyklicznego, np. Szczecińskie Sympozja Naukowe poświęcone zagadnieniom związanym z szeroko pojętą problematyką nadużywania alkoholu, Ogólnopolskie Konferencje Naukowe poświęcone nietrzeźwości, wypadkowości drogowej, narkomanii organizowane przez Śląski Oddział Towarzystwa, Ogólnopolskie Konferencje Naukowe pod hasłem „Błąd lekarski”,

a następnie jako „Błąd lekarski, etyka lekarska, działania jatrogenne” organizowane przez Wrocławski Oddział Towarzystwa, Łódzkie Sympozja Naukowe nt. „Przestępstwa przeciwko życiu”, coroczne Konferencje Toksykologów Sądowych organizowane przez Instytut Ekspertyz Sądowych w Krakowie oraz kolejne terenowe Oddziały Towarzystwa, Konferencje Serohematologiczne (Hemogenetyczne) dotyczące badań biologicznych w procesach o dochodzenie spornego ojcostwa i badań dowodów rzeczowych.

W okresie 20-lecia międzywojennego medycy sądowi widzieli konieczność organizacji, jak to wówczas określano, rzeczoznawstwa sądowo-lekarskiego. Konferencja Profesorów Medycyny Sądowej w 1936 r. postulowała utworzenie przy wszystkich Sądach Okręgowych etatów lekarzy sądowych. Prof. Grzywo-Dąbrowski proponował powoływanie etatowych lekarzy sądowych, utworzenie Głównej Rady Sądowo-Lekarskiej. Po roku 1945 sprawa organizacji służby sądowo-lekarskiej została podjęta ponownie na Konferencjach Profesorów Medycyny Sądowej (1948, 1950) oraz przez Komisję Konsultacyjno-Naukową przy Ministrze Sprawiedliwości w 1950 r. Wysiłki Towarzystwa pozostawały bezowocne. Przełom nastąpił po uaktywnieniu się Towarzystwa po 1967 r. Efektem było powołanie przez Specjalistę Krajowego ds. Medycyny Sądowej, którym był prezes Towarzystwa Jan S. Kobiela, specjalistów wojewódzkich medycyny sądowej, mających objąć nadzór nad opiniowaniem dla władz wymiaru sprawiedliwości przez istniejącą, niezwykle szczupłą, często przypadkową kadrę lekarzy działających w terenie.

W dalszym ciągu jednak brakowało najważniejszego ogniwa tej organizacji, tj. terenowych lekarzy medyków sądowych. Wiązać się to musiało ze stworzeniem warunków do wyszkolenia lekarzy o odpowiednich kwalifikacjach. Dopiero w 1978 r. zostały ogłoszone Wytyczne Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Jeszcze przed ukazaniem się Wytycznych powstał przy Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Rzeszowie Zakład Medycyny Sądowej (21 IX 1977 r.). W okresie późniejszym tego typu zakłady powstały w Bielsku-Białej, Olsztynie i Kielcach. Nie doszło jednak w skali krajowej do utworzenia znaczącej liczby zakładów medycyny sądowej. Aktualnie działają w Polsce tylko dwa zakłady tego typu: w Kielcach i Opolu.

Autor, dr med., jest przewodniczącym Komisji Historycznej Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii.